

באר הגולה

קיג

הלכות שבת סימן שי

ו ב"ק כ"ו פקא
ונשטא לטאר
כלשנא בתרא וכן
פסקו הראש ותרין
ותרסיב ז שם
בגמרא ח שם בגמרא
ט שבת כ"ב

(יא) הוי מקצה: הגה *נש אומרים (יב) דאין חכנה שניך (ז) *בשל אינו יהודי, (יג) ואפלו גרוגרות וצמחים שבידו מתירים (כל"כ סי' ל"ה וב"ם בהר"ן סוף פכ"ב וירושלמי): ג (יד) יבין באסור אכילה בין באסור טלטול, כל דבר שהיה ראוי בין השמשות, (טו) אם ארבע בו דבר שנתקלקל בו ביום ונחזר ונתקן בו ביום, (ג) חזר להתרו, אבל דבר שהקצה בין השמשות (טז) אסור כל היום: ד' גרוגרות וצמחים שהיו מקצים, וקשהגוע בין השמשות דבר נתיבשו והם ראויים לאכילה, (יז) אף-על-פי שלא ידעו הבצלים באותה שעה שנתבשו ואחר-כך נודע להם שבין השמשות כבדו היו יבשים, מתר: ה' גרוגרות וצמחים (יח) דחזו ולא חזו, דאיכא אינשי דאכלי לה ואיכא דלא אכלי לה, אי אומנה נפיק לה מתורת מקצה, ואי לא לא: אבל אם (ה) אינם ראויים והזמנים, הזמנה (יט) לאו מלקא היא: ו ט"ל

באר היטב

באותו דבר שהוא מל שם, וכ"כ מהר"ל, וכן ביד"ד סימן רסו, אבל הפ"ח סימן שח כתב לטלטלו וכ"כ מהרש"ל, והמ"א בסימן שלא ס"ק ה האריך בדבר זה ובסימ: לכן יש להחמיר שלא יפחזו מידו עד שיוליכנו לביתו, דכל מקצה שהוא כדו מטלטלו לאיזה מקום שירצה, ע"ש, וצ"ע בספר בית-יצחק סימן קב: (7) אינם ראויים, כתב ב"י: תמרים שנותנין עליהם מים בגיגית בע"ש ואינם ראויים וקשקת בעשים ראויים, דתמרים בשבת:

באר הגולה

רעט בבאר הגולה בדבור המחתיל צ"ל שלא הוליקי⁽²⁷⁾: * נש אומרים דאין חכנה שניך וכו'. ע"ע באלה רבה שכב דאפשר דנש דעה ראשונה סובבת כן, וצ"ע בסימן תצח סעיף ג, וצ"ע בספר בית-מאיר שפקפק מאד על מה שקבת הרמ"א וצאפלו גרוגרות וכו': * בשל אינו יהודי, מפני זה אינו יהודי שהדליק גר בבין השמשות וקבה אחר-כך, מטר לזשאל לטלטל הסנדה אחר פד⁽²⁸⁾ בנתאסן וישראל בבית אינו יהודי (אם לא שהדליק האיני יהודי לצדך ישראל, דאז נעשה בסיס לכל השבת, כדליל בסימן ש"ט במשנה בורחה

משנה ברורה

צמחין, אפלו הכי שם מקצה עליהן [גמרא], דהשתא פיון דהניחין ליבשן אפס דעתה מנהיגה: (יא) הוי מקצה, הינו אפלו בטלטול אסורין, דתרי הן פאכנים ופער: (יב) דאין חכנה וכו'. רוצה לומר: דבר שהוא אסור בישראל משום דאתקצאי בין השמשות (י) ולא הומן מבעוד יום, באינו יהודי לא שניך וכו', דאין האיני יהודי מקצה מדעתו כלום⁽¹⁶⁾, וכיון שהוא מוכן לאיש אחד מוכן לכל, (יג) אבל דבר דאסור בבין השמשות משום מחבר או משום

שהיה מחסר צידה, וחלשו האיני יהודי או צדו בשבת, אף שהדבר הוא של אינו יהודי לכלי עלמא אסורי⁽¹¹⁾, וכן באסור נולד גס-פן הכי⁽¹²⁾: (יג) ואפלו גרוגרות וכו', רוצה לומר, דאף שהעלה האיני יהודי מבעוד יום ליבשן ודחן בידים, מפל מקום לא חל עליה שם מקצה, וצ"ע בספר בית-מאיר שפקפק בזה מאד, פיון דדחיה בידים ולא חזי לאכילה, אטו משום דאינו יהודי הוא נוהג דעתו יותר לזה? וצ"ע שם שמאריך בזה, והגר"י סובר גס-פן דהבית-מאיר, וצ"ע-פן מפרש דמרי השלחן-ערוך דוקא בגרוגרות וצמחים דחזו ולא חזו, וברלקמן בסעיף ה דפוסק השלחן-ערוך שם דמהני הנמנה, בזה פסק הפל-בו דבאינו יהודי אפלו אי לא הזמין מהני, דאינו מקצה מדעתו⁽¹⁴⁾, אבל אי לא חזו לגמרי, דנקמא לו דאפלו הנמנה לא מהני בישראל, בזה אין נפקא-מנה בין וישראל לאינו יהודי: ג (יד) בין באסור אכילה וכו'. האי יבין פיון הוי רבוקא טפי ברישא לענן אסור אכילה, ורוצה לומר, דלא בפעיא לענן טלטול בעלמא, בנדיא אמרין דאין מקצה לחצי שבת ומטר לטלטלו אחר שנסתלק מעליו שם מקצה, (יז) אלא אפלו לאכלו מתר: (טו) אם ארבע בו דבר וכו'. פגון (יג) שנידו גשמים על הצמחים ונתפחו עד שאינן ראויין לאכילה, ואחר-כך שנסתן השמש ונתבשו עד שנגששו ראויין, חזר להתרו; והטעם, דאין שניך שם מקצה לחצי שבת פיון שפין השמשות היה ראוי⁽¹⁵⁾, כתב הס"י: אומל שמל בו בשבת אין לטלטלו אחר המילה⁽¹⁶⁾, דהא מקצה הוא מחמת חסרון פיס, דהא אדם מקפיד שלא להשתמש בו דבר אחר, ודלא כהמקלין לטלטל אותו משום דאין מקצה לחצי שבת, דהא בין השמשות גס-פן היה מקצה מחמת חסרון פיס ואין לטלטלו אז לשום דבר, וצ"ע-פן אף-על-פי שעומד למחר למלאכת מילה, מפל מקום אחר גמרי צדך שלו חזר לאסור טלטול של בין השמשות, וצ"ע-פן יצניעו באותו דבר שהוא מל שם, והמגן-אברהם בסימן שלא סעיף-קטן ה מסכים עמו גס-פן בעקר הדיון, אף דעתו שיש להחמיר שבעוד שהאזמל כדו לא נתיקנו מידו עד שניחנו במקום המשפמרי⁽¹⁷⁾ או שיוליכנו לביתו, דכל מקצה שהוא כדו, מטלטלו לאיזה מקום שירצה, וכדליל בסימן שח סעיף ג⁽¹⁸⁾, ואם הוא גס-פן פורע⁽¹⁹⁾ וצריך להניח האזמל מידו, כתב האלה רבה שנקבל אחר מידו⁽²⁰⁾ והוא יוליכנו שם למקום המשפמרי⁽²¹⁾, ומפל מקום בדיעבד אם הניחו מידו ויש חשש שלא יגנב שם, מצדד האלה רבה דיש לסמוך על רמ"א וש"ך דסוברים דמתר לטלטלו⁽²²⁾, והביאו החכמת-אדם בהלכות מילה: (טז) אסור כל היום, דעקר חכנה (ז) מבעוד יום בעי, כדכתב ידעיה ביום הששי והכיננו את אשר יביאו, וזה הלא בתחלת כניסת היום הקצה מלהשתמש בו⁽²³⁾: ד (יז) אף-על-פי שלא ידעו, רוצה לומר, והנה אמינא דמחמת זה חל עליה שם מקצה, דהקצה מדעתם אלו הפרות בשבת זו, קא משמע לו דלא אמרין הכי, דתרי היא לא הסיח דעתו מהם אלא כדי שיתבשו⁽²⁴⁾, ודרי דבר נתיבש והוכן מבעוד יום⁽²⁵⁾ ורש"י: ה (יח) דחזו ולא חזו, הינו שנתבשו קצת על הג מבעוד יום: (יט) לאו מלקא היא, דתרי הם (טו) פאכנים ופער, כהבו הפוסקים: אימתי אמרין דאתקצאי לבין השמשות, דוקא דברים שגמרו בידי שמים, פגון גרוגרות דאין נגמרין אלא על-ידי חם הסמה, ונשפא יהיה יום-ענן בשבת ואפס דעתה מנהיגה⁽²⁶⁾, אבל דבר שנגמר בידי אדם, פגון המרים שנסתן עליהם מים בערב-שבת, (טו) אף דבנדיא אינם ראויים בבין השמשות, לא התמרים ולא הפוס, דהא לא קלטו טעם התמרים שזו ראויין לשתיה, וגם התמרים לצת-עפה לא חזון, אפלו הכי לא אפס

שער הציון

(י) כן משמע מהגר"א, ולפי זה פשוט דאכנים ודעות וכו' צ"ע בזה, אין נפקא-מנה בין של אינו יהודי לישראל, דהלא אלו אפלו הזמנה מבעוד יום לא מסתכא⁽¹³⁾, וזהו שפ"ל הגר"א וכתב וכן פל פיוצא בזה, אף צריך ציון קצת, מאי טעמא מתיר הרמ"א בגרוגרות וצמחים, הלא שם גס-פן הנמנה לא מהני, כדלמן בסעיף ה, ואולי דם הוא נפיש בזה ולא חזו: (יא) כל הפוסקים: (יב) הראש והחפפות: (יג) רש"י בב"ק: (יד) (טו) רש"י שם: (טז) כן כתבו הפאטר-טוריך והסדר-משה וכו' וכו' שניר לישב דברי הפל-בו מהשגת הבית-יוסף דהקשה פשיטא דש"י, ואמרו דדבר זה הנה אמינא דהוא בגרוגרות וצמחים, דהא דחן בידים ולא חזו, קא משמע לו דהא דתרי גמרי בידי אדם וכו' שכתבו:

הַלְכוֹת שַׁבַּת סִימָן שִׁי

דָּבָר שֶׁאִסּוּר לְטַלְטֵלוֹ, אִסּוּר לִתֵּן תַּחְתּוֹ כְּלִי כְּדִי שִׁיפֹל לְתוֹכוֹ, מִפְּנֵי שְׁאוּמֵר הַכְּלִי בְּטַלְטוֹל (כ) וְנִמְצָא מְבַטֵּל כְּלִי מִהֵיכְנוֹ, (כא) אָבָל מִתֵּר לְכַפּוֹת עָלָיו כְּלִי, 'וּבִלְבָד' (כב) שְׁלֹא יֵצֵעַ בּוֹ: ז' כִּימִטָּה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ מַעוֹת, אוֹ אֲפִלּוּ אֵין עָלֶיהָ עֵתָה (כג) וְהָיוּ עָלֶיהָ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אִסּוּר לְטַלְטֵלָהּ, דְּמִגּוֹ דְּאַתְקַצְאִי לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אֲתַקַּצְאִי לְכָלִי יוֹמָא. הֵגָה (כד) וְאִפְּלוּ לְצַרְף גּוֹפֵר אוֹ לְצַרְף מְקוֹמוֹ (כה). וְהוּא הָדִין לְכָל דְּבִרְהֵתֵר שְׁמֹנֶה עָלָיו (ו) אִסּוּר. אָבָל אִם אֵין עָלֶיהָ עֵתָה מַעוֹת וְגַם לֹא הִנֵּה עָלֶיהָ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, מִתֵּר לְטַלְטֵלָהּ אֲפִלּוּ יִתְרֵה לְמַעוֹת *וְהַנִּיחָם עָלֶיהָ מִבְּעוֹד יוֹם, בֵּין שֶׁסָּלְקָן קֳדָם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: הֵגָה (כה) וְלֹא אוֹסְרִין בִּיחָד לְכָף וְהַנִּיחָם בָּהֶם אַף־עַל־פִּי שֶׁסָּלְקָן מִבְּעוֹד יוֹם (טו) בִּשְׁם רִחָה, וְלִכְּנָן אִסּוּר לְטַלְטֵל בֵּין שְׁלֹשׁ מַעוֹת אַף־עַל־פִּי שֶׁהוֹצִיא הַמַּעוֹת מִמֶּנּוּ מִבְּעוֹד יוֹם, (כו) אֲלֵא־אִם־כֵּן עָשָׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁפִּתְחוּ מִלְמַשָּׁה וְסָלְקוּ מִן הַיַּחָד, וְכֵן נִתְּנִין (הַגְהִי"ם פכ"ח), (כז) כִּיחֵי, (י) לְצַרְף גּוֹפֵר אוֹ לְצַרְף מְקוֹמוֹ מִתֵּר. וְכֵן כְּכִסּוּ הַתְּפוֹר בְּכֶגֶד, הֵאִיל וְעָקַר הַכְּגֵר עוֹמֵד לְלִבְשׁ, אִם הוֹצִיא הַמַּעוֹת מִשָּׁם מִתֵּר (ח) לְלִבְשׁ הַכְּגֵר, (כח) דְּהַפִּיס בְּטַל אֲצִלּוֹ; (כט) אָבָל אִם שָׁכַח בּוֹ מַעוֹת

בְּאֵר הַיִּטָּב

הֵינּוּ בִּדְבַר שֶׁשָּׁעֲנָע אֹתוֹ בְּמִשְׁכּוֹ שִׁימָן רֹסַח ט"ג, ע"ש. וְעַן סִימָן תִּקֵּי ס"א בְּמִשְׁכּוֹ: (י) אִסּוּר. שִׁי בְּהִיחָד בְּכֹנֶה, עַל סִימָן ש"ט ס"ד: (י) לְצַרְף גּוֹפֵר. וּמִ"א מַחֲטִיר: (פ) לְלִבְשׁ. אֲפִלּוּ בִּרְחָה, מ"א:

מַשְׁנֵה בְּרִירָה

דִּצְתָה מִנִּיחוֹ עַל יוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁהָיָה מְקַצֵּה מִחֲמַת זֶה, דְּהָא בִּידּוֹ לְהַשְׁהוּתָן עַד לְמַחֵר שֶׁתִּקְלָטוּ טַעַם הַתְּמָרִים³⁶: ז' (כ) וְנִמְצָא מְבַטֵּל וְכוּ'. וְהָיָה כְּסוּתֵר הַכְּלִי³⁷ [טו]: (כא) אָבָל מִתֵּר לְכַפּוֹת. הֵינּוּ, דְּלֹא כְּרִבִּי וְצִחָק דְּסִבְיָא לֵה דְּאִסּוּר לְטַלְטֵל שׁוּם כְּלִי אֲלֵא בְּשִׁבִּיל דְּבִרְהֵתֵר לְטַלְטֵל³⁸: (כב) שְׁלֹא יֵצֵעַ בּוֹ. וְאַף־עַל־גַּב דְּמִתֵּר לִגַּע בְּמַקְצֵה, כְּדִלְעִיל בְּסִימָן שֶׁחַ סִיפִי ג, הָכָא אֲבִיעָה קָאִי וְכוּ' שְׁלֹא יִנְעָנֵעַ אוֹתָהּ³⁹, אָבָל דְּבִרְ שֶׁאִינוּ מִתְנַדְּנֵד עַל־יְדֵי הַנִּיחָהּ, שְׁרִי [בְּאֵר הַגּוֹלָה וְהַגְרָ"א, וְהִבִּיא רִאשִׁית לָזֶה, וְכֵן פָּתַח בְּדִרְוֹ הַנִּיחָם, וְדִלֵּא בְּמִגְנֵן־אֲבָרָהִם וְש"ט⁴⁰]: ז' (כג) וְהָיוּ עָלֶיהָ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. וּמִיָּדִי (י) שֶׁהִנִּיחָם, דְּאִי בְּשִׁבְתָּ, הֵלֵא אִף בְּעוֹזֵן הַמַּעוֹת וְכֵן מִתֵּר לְנִצְרוֹ, וְכֵן־שָׁפַן שְׁלֹא נַעֲשִׂית הַמַּטָּה בְּסִיס לְכָל הַשַּׁבָּת, וְכֵן־לְעִיל בְּסִימָן ש"ט סִיפִי ד: (כד) וְאִפְּלוּ לְצַרְף גּוֹפֵר. דְּרִין הַפִּסִּים (יט) בְּאֹתוֹ הַמַּקְצֵה שְׁעָלִיו⁴¹, וְכֵן דְּמַעוֹת הָיוּ מְקַצֵּה מִחֲמַת גּוֹפֵר דְּאִסּוּר אֲפִלּוּ לְצַרְף גּוֹפֵר וּמְקוֹמוֹ, גַּם דִּין הַמַּטָּה כֶּף הוּא: (כה) וְיֵשׁ אִסְרִין בִּיחָד לְכָף. טַעַמִּי, דְּהוּא גָרִיעַ מִשְׁאֵר כְּלִי שֶׁמִּלְאֲכָתוֹ לְאִסּוּר, בֵּין שֶׁתִּקְדָּה בְּהִנְיָא לָזֶה, מִסְתַּמָּא מִיחָד לֵה מְקוֹם וּמִקְפִּיד שְׁלֹא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּשִׁמְשׁוֹת אַחֵר וְזוֹלָת זֶה וּמִפְּנֵי מְקוֹם אִם לֹא הִנִּיחָ בָּהּ צִדִּין מַעוֹת כָּלֵל בַּקִּי וְכֵן בְּיַחָד בְּעִלְמָא, אֵין שָׁם מַקְצֵה עָלֶיהָ, דְּהַנִּיחָה לֹא מִלְתָּא⁴², וְעַל־כֵּן דִּינָה בְּמַקְצֵה מִחֲמַת חֲסְרוֹן כִּיס, כֵּן כְּתִיבֵי הַפּוֹסְקִים. וְכֵתִב הַמְּגַן־אֲבָרָהִם: וְלִפִּי זֶה אֲפִלּוּ לְצַרְף גּוֹפֵר וּמְקוֹמוֹ אִסּוּר, וְנִשְׁאָר בְּתַמָּה עַל הַמִּשְׁכָּה לְשִׁטָּה זוֹ דְּלִצְרָף גּוֹפֵר אוֹ מְקוֹמוֹ מִתֵּר, דְּלִיתָא, וְהִבִּיא רִאשִׁית לָזֶה, וְכֵן בְּפִרְשֵׁהּ וּבְאֹר הַגְרָ"א מְסִימִים לְדְּכִרִי. וְעַן מִה שֶׁבִּתְּכֵנוּ לְקַחַת: (כו) אֲלֵא־אִם־כֵּן עָשָׂה וְכוּ'. דְּמַעֲשֶׂה זוֹ מְבַטֵּל הַמַּשְׁכָּה דְּיַחָד וְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשָׂה בָּהּ מַעֲקָרָא שֶׁהִנִּיחָ בָּהּ מַעוֹת [הַגְרָ"א]: (כז) מִיחֵה, לְצַרְף גּוֹפֵר. עַן בְּסִיפִי־קָטָן כֶּה מִה שֶׁבִּתְּכֵנוּ בְּשֵׁם הַמְּגַן־אֲבָרָהִם וְשֶׁאִיר אַחֲרוֹנִים שֶׁמִּתְּחִי עַל זֶה וְסִבְיָא לָזֶה דְּלִשְׁטִיטָה זוֹ אִסּוּר בְּכָל גָּנִי, וּמִכָּל מְקוֹם לְדִינָא מְסִימִים בְּסִפֵּר אֵלֶּיָה רַבָּה, דְּאִף שֶׁהִפִּיס מִיחָד לְמַעוֹת, כֵּל שֶׁאֵין דְּרִכּוֹ לְהַקְפִּיד לְהִנִּיחַ בּוֹ דְּבָרִים אַחֲרִים אֵינוֹ מְבַטֵּל מִקְצֵה מִחֲמַת חֲסְרוֹן כִּיס, רַק כִּסְתָּם כְּלִי שֶׁמִּלְאֲכָתוֹ לְאִסּוּר וְשֶׁרִי לְצַרְף גּוֹפֵר אוֹ מְקוֹמוֹ, וְכֵן הַסִּיס (יט) בְּסִפֵּר בִּית־מֵאִיר, עַן שָׁם: (כח) דְּהַפִּיס בְּטַל אֲצִלּוֹ. רוּצָה לִזְמֵר, וְעַל־כֵּן מִתֵּר (כ) לְעֵצָה בּוֹ אֲפִלּוּ לְרִשּׁוֹת־הַרְבִּים, וְלֹא אִמְרִין דְּהַפִּיס הוּא מִשְׁאִיר [מִגְנֵן אֲבָרָהִם]. עוֹד פָּתַח, דְּאִפְּלוּ אִם נִסְבֵּר לְמַעֲלָה בְּדַעַת רַבְנֵי תָם דְּאִף לְצַרְף גּוֹפֵר וּמְקוֹמוֹ אִסּוּר, וְכֵן שֶׁבִּתְּכֵנוּ בְּסִיפִי־קָטָן כֶּה וְכוּ, מִכָּל מְקוֹם הָכָא שְׁרִי לִתֵּן בְּתוֹךְ הַפִּיס וְלִטֵּל מִמֶּנּוּ. (כט) דְּהָא חֲזוֹנִין דְּלֹא קָפִיד עָלֶיהָ בְּחַל לְהִנִּיחַ בּוֹ גַּם דְּבָרִים אַחֲרִים: (כט) אָבָל אִם שָׁכַח. בְּנִתָּה הַעֲקָר לְכִרֵּי לָנוּ, דְּהוּאִיל וְיֵשׁ צִדִּין מַעוֹת בְּהַפִּיס, אִסּוּר לְלִבְשׁוֹ שְׁמָא יִשְׁכַּח וְיִצָּא, וּבְדַמְסִיס לְבָסוֹף, וְכֵן לְטַלְטֵל מִתֵּר. וְדַע עוֹד, (כ) דְּלֹא יִקְרָא שָׁכַח, דְּאִפְּלוּ אִם הִנִּיחָ מַעוֹת כְּכֹחֵן מִבְּעוֹד יוֹם וְדַעַתָּה הִנֵּה שֶׁשִּׁשְׁאָר שָׁם כָּל הַשַּׁבָּת, אִף דְּהַפִּיס נַעֲשֶׂה בְּסִיס לְהַמַּעוֹת, מִכָּל מְקוֹם מִתֵּר לְטַלְטֵל הַכְּגֵר אִף בְּעוֹד שֶׁהַמַּעוֹת מִנֵּחַ בְּפִיס, דְּהַכְּגֵר לֹא נַעֲשֶׂה בְּסִיס הוּאִיל וְאֵינוֹ עַל עֲקָר הַכְּגֵר וּמִכָּל מְקוֹם (כג) אִסּוּר לְהַכְנִיס יָדוֹ בְּהַפִּיס, דְּעַל־כֵּן פָּתַח הַפִּיס נַעֲשֶׂה בְּסִיס לְהַמַּעוֹת וְאִפְּלוּ לְאַחֵר שֶׁהִיכְרוּ הַמַּעוֹת מִתּוֹכָם, דְּהָרִי עַל־כֵּן פָּתַח אֲתַקַּצְאִי הַפִּיס לְהַמַּעוֹת]; (כד) וּמִכָּל מְקוֹם אִם אֲפִשְׁר בְּנַעֲוֹר יִרְאֶה לְנַעֲר מִתְּחִלָּה, (כט) דִּישׁ סוֹבְרִין דְּאִף שֶׁהַמַּעוֹת אֵינוֹ עַל עֲקָר הַכְּגֵר, גַּם־כֵּן צָרִיף לְנַעֲר קֳדָם שֶׁיִּטְלֵל הַכְּגֵר,

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(י) כָּל הַפּוֹסְקִים: (יח) לְבִישׁ־שָׂרָד: (יט) וְעַן שָׁם שֶׁהָיָה הַקָּל עוֹד בְּיֹתֵר מִזֶּה, שֶׁפָּתַח שָׁם דְּמַחֲמַת חֲסְרוֹן כִּיס נִקְרָא כֵּל שֶׁצָּרִיף לְהַקְפִּיד וְלִיחָד לוֹ מְקוֹם³⁶ כְּסִי וְכוּ' וּמִיחָד לְשִׁבְתָּ כ"ח, וְכִיס הַמִּיחָד לְמַעוֹת הוּא אֵין דְּרִף לְהַקְפִּיד לִיחָד לוֹ מְקוֹם, וְעַל־כֵּן הָיוּ דִּינוּ רַק בְּשֶׁאֵר כְּלִי שֶׁמִּלְאֲכָתוֹ לְאִסּוּר, עַן שָׁם: (כ) דְּלִעֲנֵן טַלְטֵל, בְּלֹא הִכִּי שְׁרִי לְדַעַת הַמִּשְׁכָּה שֶׁכָּתִב מִתְּחִלָּה דְּלִצְרָף גּוֹפֵר מִ"א: (כא) וְאִף דְּהַמְּגַן־אֲבָרָהִם בְּעִצְמוֹ כָּתִב לְקַחֵן בְּסִיפִי־קָטָן ז, וְהַמַּחֲמִי מִשְׁנֵה בְּרִירָה בְּסִיפִי־קָטָן כט, דְּאִסּוּר לְהַכְנִיס יָדוֹ בְּהַפִּיס, דָּתָם הֵלֵא אִירִי שֶׁהִנִּיחָ הַמַּעוֹת מִפִּי הַשְּׁמָשׁוֹת בְּהַפִּיס, מִה שֶׁאֵין בּוֹ בִּיחָד שֶׁבִּשְׁבָּת אֵין מִנֵּחַ בּוֹ מַעוֹת כָּלֵל, רַק מַצֵּד שֶׁהָיָה מְקַצֵּה מִחֲמַת חֲסְרוֹן כִּיס, לָזֶה כָּתִב הַמְּגַן־אֲבָרָהִם בֵּין חֲזוֹנִין דְּאֵינוֹ מְקַפִּיד לְסִיס בּוֹ גַּם דְּבָרִים אַחֲרִים אֵינוֹ כָּלֵל זֶה: (כג) מִגְנֵן־אֲבָרָהִם, וְכָתִב דְּהָא דְּקָט הַמִּשְׁכָּה שֶׁכָּתִב מִ"א: (כד) מִשְׁכָּה לְמַחֲמַלָּה אֵין לְהִנִּיחַ מַעוֹת שְׁמָא יִשְׁכַּח וְיִצָּא וְכֵן־עַנִּי לֹא יִנְעָנֵעַ מְקוֹר לָזֶה³⁷]; וְלַעֲנִיָּת דַּעַתָּה, מִשְׁכָּה דְּרָצָה לְהַשְׁמִיעוֹ לְדִיוקָא דְּהִיכָא דְּהַמַּעוֹת עַל עֲקָר הַכְּגֵר, בְּגוֹן שֶׁהִפִּיס תְּפִיד לְאִרְכּוֹ, אֲפִלּוּ שָׁכַח צָרִיף לְנַעֲר מִתְּחִלָּה קֳדָם שֶׁיִּטְלֵל הַכְּגֵר: (כז) מִגְנֵן־אֲבָרָהִם: (כח) אֲלֵא רַבָּה: (כט) מִגְנֵן־אֲבָרָהִם בְּשֵׁם הַמִּשְׁכָּה:

י טו (והי"על"כ)
דמ"ר ל"ג סמ"ק,
ק"א אבי"ה ק"א, וכן
הוא בירושלמי,
ובל"ב שלא יצע
בפניה, והביא
קרא"ב בסוגות
בפרק כה והרא"ש
בפרק קמ"א וביצה,
ע"י בתי"קוף מה
שכתב קצם קרב
הגיר והירושלמי
בסימן טו כ שבת
מיד דלא קרב,
הרי"ף והרמב"ם וכן
מה רבו יחס בחלק
ז שכן ע"ז

הלכות שבת סימן שי'

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יט]

דקא בידו להשהות עד למחר שיקלטי טעם התקרים⁽²⁹⁾.

(29) וכן כל דבר שבו ידא מוכן מאליו בשבת, כתב הלבושי שרד (על הט"ז ס"ק ד) שהוא בכלל יגמרו בידו אדם, ואינו נחשב מוקצה, וכן כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' י אות ב). אמנם, לענין בגד שהיה רטוב בין השמשות, כתב המשנ"ב לעיל (סי' שח ס"ק טג) שמוקצה הוא ואסור לטלטלו כל השבת [וראה מה שכתבנו שם]. וכן מאכל קפוא הנמצא במקפא, דעת הגרש"ז אויערבך (טלטולי שבת אות ז) שאינו מוקצה, אפילו אם אין בדעתו להפשיטו בשבת, הואיל ובידו לעשות כן.

והר' שדלק בבין השמשות, כתב השו"ע לעיל (סי' רעט ס"א) שנחשב מוקצה אף לאחר שכבה, והעיר הלבושי שרד (שם) והחזיר (א"ח סי' מא ס"ק טז), מדוע לא ידחה מותר לטלטלו משום יגמרו בידו אדם [באופן שידוע שיכלה השמן בשבת]. והיר"ץ הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה שם), שחמור דינו של נר, הואיל ודחאו בידים למושך בין השמשות, ורצונו שישימש הנר בזמן זה באופן שיש בו משום איסור מוקצה, ולכן שונה דינו משאר יגמרו בידו אדם, שלא דחאו בידים, ואינו דחוי אלא כדי שיתוקן [ועי' שדוסיף, שכל הנראה לחילוק זה התכוונו התוס' בשבת מג, א ד"ה בעודן עליו בל]. ודבר שאינו מוכן וראוי בעת לשימוש, אך עומד להיות מוכן [מאלו] כתב הפמ"ג (ראש יוסף ביצה כו, א) שאינו מוקצה, ומותר לטלטלו אף קודם תיקונו, בשם שמו"ר לטלטל קדירה רותחת למרות שאינה ראויה לאכילה עד שתצטנן מעט, וכן כתב החזו"א (א"ח סי' מא ס"ק טז), אכן, מאכל שאינו מבושל הנמצא על גבי האש, כתב התהלה לדוד (סי' רנט ס"ק י) שנחשב כמוקצה, וכן מבואר בחזו"א (שם סי' לו ס"ק כו ד"ה דינים). [וראה בדבריהם, שדנו האם צריך באופן זה להסירו מהאש, משום איסור שהיה].

ונו"ד גמור, כגון אפר שנוצר מעצים שנשרפו בשבת, כתב החזו"א (שם סי' מד ס"ק י) שמבואר בגמ' (ביצה ח, א) שנחשב כמוקצה, אף אם הוא של נכרי, ואין היתר לטלטלו משום יגמרו בידו אדם.

[משנ"ב ס"ק כ]

וקי קסוקר הקלי⁽³⁰⁾.

(30) טעם זה, כתב בביה"ל לעיל (סי' רסה ס"א ד"ה מפני) שנתבאר ברמב"ם (פכ"ה מה"ל שבת הכ"ג) וברש"י (שבת קנד, ב). אך במקום אחר (שם מב, ב) כתב רש"י שטעם האיסור הוא, מפני שעל ידי שקובע לו מקום הרי הוא כמחברו בטיט, ודומה הדבר למלאכה. [וראה מה שכתבנו שם בענין ביטול כלי מהיכנו].

[משנ"ב ס"ק כא]

דאסור לטלטל שום קלי אלא בשביל דבר המקר לטלטלו⁽³¹⁾.

(31) ולטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך דבר מוקצה אחר, כגון לטלטל פטיש על מנת לסגור בו את הדלת כדי שלא יכנסו גנבים ויקחו חפצי מוקצה, דן הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"כ הע' ל) שמה מותר לטלטלו, כדין טלטול כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו, אלא שהעיר שמבואר בפמ"ג (סי' רסה משנ"ב ס"ק א) ובספר ים יושבר (ביצה מ, א), שטלטול לצורך גופו היינו דוקא לטלטל לצורך דבר שנצרך לו בשבת.

[משנ"ב ס"ק כב]

וקדי שלא ינענע אותה⁽³²⁾ וכי, ודלא קנגן אבהם וט'⁽³³⁾.

(32) ואף על פי שנענע הביצה על ידי כלי אינו אלא פסיק וישא באיסור דרבנן על ידי טלטול מן הצד, ביאר הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' יט הע' יא) שאין הדבר אסור מחמת טלטול הביצה, אלא מחמת הנגיעה בה, שנגיעה הגורמת לטלטול מוקצה אסורה בפני עצמה.

(33) שכוברים שאסור ליגע בדבר מוקצה כשהנגיעה היא לצורך

הדבר המוקצה, אף כשאין חשש שמא יזוז המוקצה על ידי נגיעתו. ולעיל (סי' שח ס"ק יז) הזכיר את שיטת המנ"א.

[משנ"ב ס"ק כז]

דין הפסים פאותו המקצה שצלי⁽³⁴⁾.

(34) ויסוד דין בסיס, מבואר ברש"י (שבת מז, א ד"ה לדבר ודיה הא) שהוא משום שנעשה הבסיס טפל למוקצה, ועל ידי כך מתבטלת ממנו תורת כלי.

[משנ"ב ס"ק כח]

דהנמנה לאו מלתא היא⁽³⁵⁾.

(35) וכן נר [קערה שמוניחים בה את השמן והפתילה] שלא הדליקו בו מעולם, כתב בביה"ל לעיל (סי' רעט ס"ז ד"ה נר) שנחשב בכלל שמלאכתו להיות, לפי שהזמנה לאו מילתא היא.

[שעה"צ ס"ק יט]

דמקמ קסוקר פיס נקא פל שדך לקפיד ולסד לו קום⁽³⁶⁾.

(36) ולדעת שאר הפוסקים הסוברים שאין צריך יחוד מקום ממש, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' כב אות יב) שדברי הגמ' שצריך יחוד מקום אינם אלא בתורת סימן שמקפיד על ההפך, וכן ביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ג פמ"ב ס"ק א אות א), שהגדרת יחוד מקום היא שמחמת הקפדתו על ההפך, הרי הוא מניחו במקום מסוים כדי שלא ישתמשו בו שימושים אחרים, ולמעשה, דעת הגר"נ קרליץ (שם אות ב) שהשו"ע והמשנ"ב נקטו שלא לדעת הבית מאיר.

וכן כל דבר שמקפידים שלא לשנות את מקומו שלא לצורך, וכשמשתמשים בו מקפידים להחזירו למקומו בנזר השימוש, כגון נייר חלק העומד לכתיבה [ראה לעיל (סי' שח ס"ק ג)], דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"כ הע' ג, ושולחן שלמה ס"ק כג אות ב) שנחשב כדבר שמייחדים לו מקום, ודינו כמוקצה אף לדעת הבית מאיר.

[שעה"צ ס"ק כ]

וקנגי לא ידפי קקור קלי⁽³⁷⁾.

(37) אכן, לגבי חגורה שהוא לבוש בה בשבת עצמה, מבואר בשו"ע לעיל (סי' שג סי"ז) שאסור ללכת עמה בחצר כשיש מפתח בתוכה, מחשש שמא ישבח ויצא עמה לרשות הרבים, ובמשנ"ב לעיל (סי' רנב ס"ק נד) כתב, שמצוה למשמש בערב שבת בבסיס התפורים לבד, שמא יש בהם חפצים ויש לחוש שיצא עמהם בשבת. והוסיף בביה"ל שם (ד"ה מצוה) בשם הגר"א, שסמך לשקיעה ממש אין זו רק מצוה למשמש בהם, אלא חיוב גמור הוא.

[ביה"ל ד"ה מטה]

דלא נעשה בסיס פין שלא היו עליה פין השמשות, ומקר לנער⁽³⁸⁾.

(38) וכן כתב במשנ"ב לעיל (סי' רסו ס"ק כו) שמו"ר למר את המוקצה, ולענין טלטול דבר שנעשה בסיס בשבת, כתב במשנ"ב להלן (סי' לו) שאסור. וכן כתב החזו"א (א"ח סי' מז ס"ק ח), שמדברי הגמ' (ביצה כא, ב) שדנה ששייר יין הנמצאים בכוס ששתה ממנה נכרי בשבת מחשיבים את הכוס לבסיס, מוכח שאסור לטלטל בסיס שנעשה בשבת, ולא הותר אלא לנער אותו. אכן כתב, שמדברי המנ"א (סי' שח ס"ק ג) משמע שאף טלטול מותר [וראה ברא"ה ובריטב"א (דובא בשטמ"ק ביצה שם) שכתבו שהכוס נחשבת בסיס, הואיל ומיוחדת היא לשותת בה יין]. והוסיף החזו"א (שם), שמדברי הגמ' (שבת מה, ב) שכתבה שכן של תרגולים נהפך לבסיס על ידי ביצת אפרוח שניתנה בו בשבת [וראה במשנ"ב לעיל (סי' שט ס"ק יח)], הביאור הוא, שהואיל ומיוחד הקן לכך, נעשה בסיס אף בשבת עצמה.

וכתב החזו"א (שם), שרק לדעת הבעל המאור אין דבר נעשה בסיס בשבת עצמה, אך לדעת החו"ס גם בשבת עצמה נעשה בסיס, והוסיף, שיתכן שגם דעת הרמב"ן והר"ן כדעת התוס',

